

METODOLOGIA DE L'ESTADÍSTICA DE DEFUNCIONS

1. Introducció

L'Estadística de defuncions està inclosa en les estadístiques del Moviment natural de la població (MNP), que tenen com a principal objectiu conèixer el nombre de naixements, matrimonis i defuncions que tenen lloc en el territori espanyol, així com les principals característiques relatives a aquests fenòmens demogràfics.

L'IBESTAT disposa de les microdades dels tres esdeveniments des del 1986, fruit del conveni de col·laboració subscrit amb l'Institut Nacional d'Estadística el 1985 i ratificat fins avui. En aquest conveni, la Comunitat Autònoma de les Illes Balears es compromet a participar en els treballs relacionats amb els processos de depuració dels fitxers del MNP.

2. Unitat estadística

La unitat d'observació són les defuncions produïdes en territori nacional.

3. Àmbits de l'estadística

3.1 Àmbit poblacional

La població objecte d'estudi són les defuncions de les persones mortes residents en la comunitat autònoma de les Illes Balears, i també s'inclouen totes les defuncions que es produeixen en la comunitat autònoma de les Illes Balears amb independència del lloc d'origen o residència de la persona morta. No es recullen les defuncions de persones residents a les Illes Balears que tenen lloc fora d'Espanya.

3.2 Àmbit territorial

Són les defuncions produïdes en territori nacional inscrites en els registres civils tant si la defunció es va inscriure en la comunitat autònoma de les Illes Balears com en una altra comunitat autònoma, en concret, les defuncions de persones residents a les Illes Balears i les esdevingudes a les Illes Balears.

3.3 Àmbit temporal

Les dades es refereixen a l'any natural objecte de l'estadística, independentment que es publiquin per mes d'ocurrència de les defuncions.

4. Defuncions i tractament estadístic

Quan es produeix un dels tres successos demogràfics (naixement, matrimoni i defunció), la llei estableix l'obligatorietat d'inscriure'l en els llibres corresponents dels registres civils que hi ha a tots els municipis del territori espanyol.

Es considera defunció la mort de qualsevol persona que mori independentment de les hores que hagi viscut. A més, s'inclouen en aquesta estadística els nascuts vius amb menys de 24 hores de vida.

Simultàniament, s'omple el corresponent butlletí estadístic; concretament, l'Estadística de defuncions deriva de la informació continguda en el certificat mèdic de defunció / butlletí estadístic de defunció (CMD/BED)¹ i en el butlletí estadístic de part (BEP) per al cas de les morts fetals tardanes.

En el CMD/BED s'hi inclouen les dades següents de les persones mortes: nom, llinatges, DNI, data de naixement, lloc de naixement, sexe, estat civil, professió, ofici o ocupació principal, nacionalitat, residència, domicili i causa de la defunció. El metge que certifica la defunció o, si no és possible, un funcionari del registre civil ha d'emplenar el CMD/BED. L'apartat dels butlletins estadístics referit a les causes de mort l'ha d'emplenar el mateix metge que certifica la defunció o que atén el part. Les altres dades són consignades pels familiars o les persones obligades per la llei a fer la declaració.

Els encarregats del registre civil remeten els butlletins, amb una periodicitat mensual, a la delegació provincial de l'INE, on, després de gravar les dades, s'obté un fitxer provisional. Aquest fitxer es remet a les oficines d'estadística de les comunitats autònomes, si hi ha conveni, o als serveis centrals d'aquest organisme. En el cas de les Illes Balears, l'IBESTAT depura les dades amb l'objectiu de corregir errors i millorar la qualitat de la informació, i la Conselleria de Salut codifica les causes de mort que figuren en cada qüestionari i selecciona la causa bàsica que va produir la defunció. Els fitxers ja validats s'envien als serveis centrals de l'INE, que genera un fitxer definitiu a partir del qual el mateix INE i les oficines d'estadística de les comunitats autònomes publiquen les dades anuals.

La informació recollida durant la llarga trajectòria d'aquesta estadística ha experimentat nombroses modificacions. Una de molt important va ser el 1975, quan es va canviar el criteri de classificació dels esdeveniments i es va establir el del lloc de residència declarat i no el del lloc de la inscripció de la defunció, com es feia amb anterioritat. Una altra novetat destacable va ser la relacionada amb el concepte de nascut viu²: a partir de l'any 1975 i per tal d'ajustar-se als conceptes demogràfics internacionals, es considera com a nascut viu el nascut amb vida, independentment de les hores de vida. Amb anterioritat al 1975, tan sols es considerava nascut viu aquell que visqués 24 hores completament després del si matern. Aquesta modificació no afecta de manera significativa les dades globals, però sí que incideix en les taxes específiques de mortalitat (infantil, neonatal, perinatal, etc.).

¹ Per consultar el certificat mèdic de defunció i el butlletí estadístic de defunció podeu accedir a l'enllaç següent: [CMD/BED](#).

² El concepte legal de nascut viu i l'estadístic coincideixen des d'abril de 2011 amb la modificació de l'article 30 del Codi civil (disposició final tercera de la Llei 20/2011, de 21 de juliol, del Registre Civil), en el qual s'indica que «la personalitat s'adquireix en el moment del naixement amb vida, un cop s'ha produït el despreniment complet del si matern».

5. Definició de conceptes

Defunció: Mort de qualsevol persona que mori independentment de les hores que hagi viscut. El concepte estadístic de defunció emprat tradicionalment a Espanya comprenia tots els morts amb més de 24 hores de vida. A partir de 1975 aquest concepte es va ampliar amb la incorporació dels nascuts amb vida morts durant les primeres 24 hores.

Residència habitual: Lloc on una persona passa normalment els períodes diaris de descans, sense tenir en compte les absències temporals per viatges de lleure, vacances, visites a familiars i amics, negocis, tractaments mèdics o pelegrinatges religiosos.

Sexe: Sexe biològic de la persona.

Edat: L'edat en anys complerts es refereix al nombre d'aniversaris del naixement transcorreguts en la data de referència, és a dir, a l'edat en el darrer aniversari.

Estat civil: Estat legal conjugal de la persona en el moment del part, en relació amb la legislació associada al matrimoni o la legislació pròpia del país.

Nacionalitat: Vincle jurídic particular entre la persona i el seu Estat en el moment de la defunció, adquirit mitjançant naixement, naturalització, declaració, opció, matrimoni i altres fórmules d'acord amb la legislació nacional.

País de naixement: Lloc o país en què ha nascut la persona morta.

Relació lloc de residència i de naixement: Relació entre el lloc de residència i el de naixement de la persona morta.

Lloc de defunció: Lloc on es va produir la defunció distingint entre domicili particular, hospital, residència sociosanitària o un altre lloc.

Territori d'ocurrència / Inscripció: Territori on ha tingut lloc la defunció, independentment del lloc de residència de la persona morta.

Nivell educatiu: Nivell educatiu més alt d'un programa d'educació completat amb èxit.

Ocupació: Ocupació o càrrec exercit que du a terme un conjunt de tasques i funcions.

Activitat: Estat laboral principal de la persona morta en el moment de la defunció. Cobreix l'ocupació (desglossament a temps complet / parcial), l'atur i les diverses raons per a la inactivitat.

6. Indicadors

Es calculen a partir dels resultats definitius de l'Estadística de defuncions, així com de les dades de població, quan són necessàries, proporcionades per l'Institut Nacional d'Estadística.

A l'efecte del càlcul dels indicadors demogràfics es requereix la població resident mitjana del col·lectiu durant l'any de referència, la qual es considera:

- ⌚ Igual a l'estoc de població resident pertanyent a aquest col·lectiu a meitat del període, és a dir, a 1 de juliol d'aquell any, per al període 2002-2020.
- ⌚ Igual a la semisuma entre els estocs de població resident pertanyent a aquest col·lectiu a 1 de gener dels anys t i $t+1$, per al càlcul dels indicadors de l'any t a partir de 2021.

Es distingeixen dos tipus d'indicadors:

- *Indicadors de mortalitat*: referents a les defuncions ocorregudes en una població.
- *Indicadors de mortalitat infantil*: referents a les defuncions ocorregudes abans de complir el primer any de vida.

6.1. Indicadors de mortalitat

TAXA BRUTA DE MORTALITAT

Es defineix com el total de defuncions pertanyents a un determinat àmbit en un any concret per cada 1.000 habitants d'aquest àmbit. És a dir:

$$TBM^t = \frac{D^t}{P^t} \cdot 1000$$

On:

D^t = defuncions de persones pertanyents a l'àmbit d'estudi durant l'any t

P^t = població mitjana en l'àmbit d'estudi l'any t

Als efectes de la publicació de la taxa específica de mortalitat per grup d'edat, el seu valor s'extreu dels resultats corresponents a l'any en qüestió de les Taules de mortalitat de l'Ibestat³.

RÀTIO DE MASCULINITAT A LA DEFUNCIÓ

Es defineix com el total de defuncions d'homes per cada 100 defuncions de dones, registrades entre les defuncions pertanyents a un determinat àmbit, durant l'any de referència. És a dir:

³ [Taules de mortalitat](#): Estadístiques > Demografia > Moviment natural de la població > Taules de mortalitat

$$RM D^t = \frac{D_{Hombres}^t}{D_{Mujeres}^t} \cdot 100$$

On:

$D_{Hombres}^t$ = defuncions d'homes registrades durant l'any t de persones pertanyents a l'àmbit d'estudi

$D_{Mujeres}^t$ = defuncions de dones registrades durant l'any t de persones pertanyents a l'àmbit d'estudi

TAXA DE MORTALITAT INFANTIL

Es defineix com el total de defuncions de menors d'un any de vida, pertanyents a un determinat àmbit, per cada 1.000 nascuts vius en aquest àmbit. És a dir:

$$TB I^t = \frac{D_0^t}{NV^t} \cdot 1000$$

On:

D_0^t = defuncions de menors d'un any de vida pertanyents a l'àmbit d'estudi durant l'any t

NV^t = total de nascuts registrats pertanyents a l'àmbit d'estudi l'any t

6.2. Indicadors a escala municipal

Els indicadors a escala municipal segueixen exactament les mateixes definicions que els que es publiquen per a la desagregació territorial per illes, que s'han detallat en els epígrafs anteriors. Les diferències rauen en la metodologia de càlcul inherent als problemes que susciten les poblacions petites.

Les fonts d'informació en les quals es basen aquests indicadors són les estadístiques de defuncions del Moviment natural de la població, igual que per als indicadors de més nivell de desagregació territorial, i els resultats de l'Estadística del padró continu, que proporciona la població resident a cada municipi d'Espanya a 1 de gener de cada any, per al període 2002-2020, i els resultats dels censos anuals de població, a partir de 2021.

Amb l'objectiu d'eludir distorsions indesitjables sobre els resultats que puguin dificultar-ne la interpretació i com a conseqüència de l'aleatorietat de la conjuntura demogràfica pròpia de poblacions petites, es calculen indicadors a escala municipal triennals que són mòbils per generar una sèrie temporal. La metodologia de càlcul dels indicadors de mortalitat a escala municipal segueix les característiques generals següents:

1. Tots els indicadors corresponen a períodes de tres anys consecutius i es consideren referits a l'any central del període.
2. Per calcular qualsevol taxa, quocient entre un flux i un estoc, s'empra en el numerador el flux mitjà dels fluxos del fenomen demogràfic considerat corresponents a cadascun dels tres anys i en el

denominador l'estoc de població a meitat del període de tres anys considerat. És a dir, per exemple, la taxa bruta de mortalitat de l'any t del municipi m (on t és l'any central del període de tres anys considerat) es calcula com:

$$TB M_m^t = \frac{(D_m^{t-1} + D_m^t + D_m^{t+1})/3}{(P_m^{1-1-(t-1)} + P_m^{1-1-(t+2)})/2} \cdot 1000$$

On:

D_m^t = defuncions durant l'any t de persones residents al municipi m

$P_m^{1-1-(t)}$ = població resident al municipi m a 1 de gener de l'any t

7. Publicació de resultats

La difusió dels resultats de l'Estadística de defuncions està orientada a proporcionar les característiques del model de mortalitat segons illes i àmbits territorials inferiors: comarca estadística, municipi, zona estadística de Palma (barris de Palma), zona bàsica de salut i entitat singular.

S'ofereix un tipus de publicació dedicada específicament a la dada anual que conté l'explotació estadística dels fitxers corresponents a un període anual del nombre de defuncions de persones residents en la comunitat autònoma de les Illes Balears. I un altre tipus de publicació derivada de la dada anual, els «Indicadors», que conté una sèrie de mesures expressades en taxes, percentatges o un altre tipus d'índexs calculats per a cada any disponible amb l'objecte de facilitar una anàlisi més ràpida de les freqüències absolutes.

Es publiquen les sèries anuals des del 1986, llevat d'algunes excepcions.

Els resultats es difonen anualment a la web de l'IBESTAT. La publicació dels indicadors de mortalitat per municipis de més de 30.000 habitants fa referència a l'any anterior a la publicació a causa de les raons tècniques detallades en l'apartat 6.2 anterior.

En la publicació es distingeixen els principals resultats i els resultats detallats.

Dins els resultats detallats es publiquen els següents:

2.1. Defuncions segons l'illa de residència de la persona morta, sexe i any de la defunció.

En aquest apartat es troba la taula de mortalitat infantil de menors d'un any, en la qual es distingeix la mortalitat neonatal i la mortalitat postneonatal.

2.2. Defuncions desagregades per altres territoris de residència de la persona morta.

2.3. Defuncions inscrites en els registres civils de les Illes Balears.

2.4. Indicadors segons sexe, illa i municipi de més de 30.000 habitants de residència.

Les dades relatives a la variable ocupació es publiquen des de l'any 2007 al 2017 seguint la classificació pròpia del MNP. A partir de l'any 2018 es produeix un canvi i les variables d'ocupació i nivell educatiu passen a seguir la classificació CNO-2011⁴ i CNED-A-2014⁵, respectivament. Addicionalment, també a partir de l'any 2018 es disposa de la variable relació amb l'activitat.

Cal assenyalar que, a partir de l'any de referència 2021, la categoria «Ocupacions militars» de la CNO-2011 no es proporciona. Per garantir la preservació del secret estadístic, aquesta categoria ha estat recodificada i inclosa en d'altres.

En la publicació de les taules de resultats s'analitza el detall de la informació per evitar que es puguin deduir dades confidencials de les unitats estadístiques.

Per a les peticions⁶ d'informació més específiques, l'IBESTAT estudia la viabilitat de les peticions d'explotació a mida demanades pels usuaris i es compromet a facilitar-les al més aviat possible, tenint en compte els mitjans disponibles.

8. Informació relacionada

1. [INE. Metodologia de les estadístiques del Moviment natural de la població. Juliol de 2024](#)
2. [INE. Metodologia dels Indicadors demogràfics bàsics. Novembre de 2023](#)

4 Enllaç de l'INE per a la Classificació Nacional d'Ocupacions 2011 (CNO-2011): [Classificació Nacional d'Ocupacions 2011 \(CNO-2011\)](#)

5 Enllaç de l'INE per a la Classificació Nacional d'Educació 2014 (CNED-2014): [Classificació Nacional d'Educació 2014 \(CNED-2014\)](#)

6 Enllaç del formulari de contacte amb l'IBESTAT: <https://ibestat.es/formulario-de-contacto/>